

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ 10 ΗΜΕΡΕΣ

Σχηματισμός και κλίση προστακτικής ενεργητικής φωνής βαρύτονων ρημάτων

Προστακτική ενεστώτα του ρ. είμι.

α' εν.	----
β' εν.	ἴσθι
γ' εν.	ἔστω
α' πληθ.	----
β' πληθ.	ἔστε
γ' πληθ.	ἔστων, ἔστωσαν, ὄντων

Προστακτική ενεστώτα		Προστακτική αορίστου
-----		-----
πίστευ-ε		πίστευ-σ-ον
πίστευ-έτω		πίστευ-σ-άτω
-----		-----
πιστεύ-ετε		πιστεύ-σ-ατε
πίστευ-όντων ή		πίστευ-σ-άντων ή
πίστευ-έτωσαν		πίστευ-σ-άτωσαν

Προστακτική Παρακειμένου

λελυκώς, -κυῖα, -κός	ἴσθι
λελυκώς, -κυῖα, -κός	ἔστω

λελυκότες, -κυῖαι, -κότα	ἔστε
λελυκότες, -κυῖαι, -κότα	ἔστων

- Η προστακτική δεν έχει α' εν. και α' πληθ. πρόσωπο (όπως και στη ν.ε.).
- Προστακτική έχουν ο ενεστώτας, ο αόριστος και ο παρακείμενος (βλ. επόμενη Ενότητα).
- Οι τύποι προστακτικής παίρνουν άρνηση μή.

Παρατηρήσεις

1. Η προστακτική αορίστου, όπως και η υποτακτική και η ευκτική, δεν δέχεται αύξηση!

2. Προσέξτε την αναλογία στον σχηματισμό και στην κλίση των δύο προστακτικών, λαμβάνοντας υπόψη ότι:

α. η προστακτική αορίστου παρουσιάζει το χαρακτηριστικό για τον μέλλοντα και τον αόριστο -σ- μετά το θέμα του ρήματος,

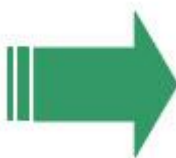
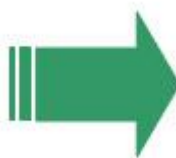
β. το χαρακτηριστικό φωνήεν της προστακτικής αορίστου είναι το -α- (αντί για το -ε-της προστακτικής ενεστώτα).

3. Τα αφωνόληκτα ρήματα σχηματίζουν την προστακτική αορίστου με τις γνωστές αλλαγές στο θέμα τους.

4. Η προστακτική του παρακειμένου των βαρύτονων ρημάτων σχηματίζεται

- τόσο περιφραστικά (πιο εύχρηστος τύπος) από την ενεργητική μετοχή παρακειμένου του ρήματος και την προστακτική ενεστώτα του ρ. εἰμί, π.χ. λευκώς, -υῖα, -ὄς ἴσθι,
- όσο και μονολεκτικά (πολύ σπάνια), π.χ. λέλυκε, λελυκέτω κτλ.

Σχηματισμός και κλίση προστακτικής ενεστώτα, αορίστου και παρακειμένου μέσης φωνής

προστακτική ενεστώτα		προστακτική αορίστου		προστακτική παρακειμένου
— παύ-ου παυ-έσθω — παύ-εσθε παυ-έσθων ή παυ-έσθωσαν		— παῦ-σ-αι παυ-σ-άσθω — παύ-σ-ασθε παυ-σ-άσθων ή παυ-σ-άσθωσαν		— πέπαυ-σο πεπαύ-σθω — πέπαυ-σθε πεπαύ-σθων ή πεπαύ-σθωσαν

Παρατηρήσεις

1. Η προστακτική αορίστου, όπως η υποτακτική και η ευκτική, δεν παίρνει αύξηση.
2. Τα αφωνόληκτα ρήματα σχηματίζουν την προστακτική αορίστου με τις γνωστές αλλαγές στο θέμα τους. π.χ. πράττομαι → πρᾶξαι, σκοπέω, -ῶ → σκέψαι (< ἐσκεψάμην), σώζομαι → σῶσαι.
3. Η προστακτική παρακειμένου διατηρεί τον αναδιπλασιασμό.
4. Για τον σχηματισμό και την κλίση της προστακτικής παρακειμένου μέσης φωνής των αφωνόληκτων ρημάτων χρησιμοποιούμε τις καταλήξεις του παραπάνω πίνακα, αλλά το θέμα των ρημάτων αυτών μεταβάλλεται, όπως και στην οριστική του ίδιου χρόνου. Ακολουθεί η ενδεικτική κλίση της προστακτικής παρακειμένου μέσης φωνής των ρ. **πράττομαι, γράφομαι και κομίζομαι**:

	ουρανικόληκτα (ρ. πράττομαι)	χειλικόληκτα (ρ. γράφομαι)	οδοντικόληκτα (ρ. κομίζομαι)
β' εν.	πέπραξο	γέγραψο	κεκόμισο
γ' εν.	πεπράχθω	γεγράφθω	κεκομίσθω
β' πληθ.	πέπραχθε	γέγραφθε	κεκόμισθε
γ' πληθ.	πεπράχθων ή πεπράχθωσαν	γεγράφθων ή γεγράφθωσαν	κεκομίσθων ή κεκομίσθωσαν

ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗΣ

Η Προστακτική είναι η έγκλιση που δηλώνει:

1. **προσταγή** π.χ. Άπτε, ὦ παῖ, λύχνον (= άναβε, παιδί, το λύχνο).
2. **απαγόρευση** π.χ. Ταῦτα μή έρώτα (= να μη ρωτάς αυτά).
3. **προτροπή** π.χ. Έμοί πεΐθου (= να υπακούς σ' εμένα).
4. **αποτροπή** π.χ. Μή κακοῖς όμίλει (= να μη συναναστρέφσαι με κακοῦς).
5. **παραίνηση** π.χ. Ή λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγῆν ἔχε (= ή λέγε κάτι καλύτερο από τη σιωπή ή σιώπα).
6. **Συγκατάθεση ή παραχώρηση**: Ταῦτα οὕτως ἔχέτω (=αυτά ας είναι έτσι)
7. **Ευχή ή κατάρα**: Υγίαινε. Έρρέτω (=ας πάει στο διάβολο).

- Παίρνει άρνηση **μή**.
- Πολλές φορές συνοδεύεται από τα προτρεπτικά: **ἴθι, ἄγε, φέρε**, τα οποία δεν λογίζονται ως ρήματα και μεταφράζονται: εμπρός.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΙΜΙ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	
ἴσθι	ἔσθε	γεγονώς-υἱα-ός ἴσθι	γεγονότες-υἱαί-ότα ἔσθε
ἔστω	ἔστων/όντων/ἔστωσαν	γεγονώς-υἱα-ός ἔστω	γεγονότες-υἱαί-ότα ἔστων/όντων/ἔστωσαν

ΚΛΙΣΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗΣ ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ			ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ		
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
φωνηενκόληκτα	παῦ-ε παυ-έτω	παῦ-σον παυ-σάτω	πε-παυ-κώς - κυῖα - κός ἴσθι ἔστω	παύ-ου παυ-έσθω	παῦ-σαι παυ-σάσθω	πέ-παυ-σο πε-παύ-σθω
	παύ-ετε παύ-όντων/ παυ-έτωσαν	παύ-σατε παυ-σάντων/ παυ-σάτωσαν	πε-παυ-κότες- κυῖαι - κότα ἔσθε ἔστων/όντων/ἔστωσαν	παύ-εσθε παυ-έσθων/ παυ-έσθωσαν	παύ-σασθε παυ-σάσθων/ παυ-σάσθωσαν	πέ-παυ-σθε πε-παύ-σθων/ πε-παύ-σθωσαν
ουρανικόληκτα	δίωκ-ε διωκ-έτω	δίωξ-ον διωξ-άτω	δεδιωχώς-χυῖα-χός ἴσθι ἔστω	δίωκ-ου διωκ-έσθω	δίωξ-αι διωξ-άσθω	δε-δίω-ξο δε-διώ-χθω
	διώκ-ετε διωκ-όντων/ διωκ-έτωσαν	διώξ-ατε διωξ-άντων/ διωξ-άτωσαν	δεδιωχότες - χυῖαι-χότα ἔσθε ἔστων/όντων/ἔστωσαν	διώκ-εσθε διωκ-έσθων/ διωκ-έσθωσαν	διώξ-ασθε διωξ-άσθων/ διωξ-άσθωσαν	δε-δίω-χθε δε-διώ-χθων/ δε-διώ-χθωσαν
χειλικόληκτα	κόπτ-ε κόπτ-έτω	κόψ-ον κοψ-άτω	κε-κο-φώς - φυῖα-φός ἴσθι ἔστω	κόπτ-ου κοπτ-έσθω	κόψ-αι κοψ-άσθω	κέ-κο-ψο κε-κό-φθω
	κόπτ-ετε κοπτ-όντων/ κοπτ-έτωσαν	κόψ-ατε κοψ-άντων/ κοψ-άτωσαν	κε-κο-φότες, φυῖαι-φότα ἔσθε ἔστων/όντων/ἔστωσαν	κόπτ-εσθε κοπτ-έσθων/ κοπτ-έσθωσαν	κόψ-ασθε κοψ-άσθων/ κοψ-άσθωσαν	κέ-κο-φθε κε-κό-φθων/ κε-κό-φθωσαν
οδοντικόληκτα	ψεύδ-ε ψευδ-έτω	ψεῦς-ον ψευσ-άτω	έ-ψευ-κώς - κυῖα- κός ἴσθι ἔστω	ψεύδ-ου ψευδ-έσθω	ψεῦς-αι ψευσ-άσθω	ἔ-ψευ-σο έ-ψεύ-σθω
	ψεύδ-ετε ψευδ-όντων/ ψευδ-έτωσαν	ψεύς-ατε ψευσ-άντων/ ψευσ-άτωσαν	έ-ψευ-κότες -κυῖαι- κότα ἔσθε ἔστων/όντων/ἔστωσαν	ψεύδ-εσθε ψευδ-έσθων/ ψευδ-έσθωσαν	ψεύς-ασθε ψευσ-άσθων/ ψευσ-άσθωσαν	ἔ-ψευ-σθε έ-ψεύ-σθων/ έ-ψεύ-σθωσαν

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Άσκηση 1

Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τύπους της προστακτικής

Β ενικό	Γ ενικό	Β πληθυντικό	Γ πληθυντικό
πείθε			
	πραξάτω		
		κεκρυφότες ἔστε	
			τεθυκότες ἔστων
μετάπεισον			
	γραφέτω		
		βλάπτετε	
			προσταξάντων

Άσκηση 2

Στις παρακάτω προτάσεις να αναγνωρίσετε τους τύπους της προστακτικής:

1. Μήτε εὐήθης ἴσθι, μήτε κακοήθης.
2. Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.
3. Κακὰ ἐν οἴκῳ κρύπτε.
4. Μήτε ἀρχέτω ὁ σφόδρα νέος, μήτε συμβουλευέτω, εἰ καὶ ἄριστα δοκοίη γνώμης ἔχων.
5. Μὴ πᾶσι πίστευε.
6. Μὴ πολλὰ λέγε, ἀλλὰ καλά.
7. Ἐχόντων οἱ λόγοι μέτρον.

Άσκηση 3

Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τύπους της προστακτικής Παρακειμένου ενεργητικής φωνής:

Ρήματα	Β ενικό	Γ ενικό	Β πληθυντικό	Γ πληθυντικό
ψηφίζω				
κόπτω				
φεύγω				
θαυμάζω				

κρύπτω				
παιδεύω				
ἀθροίζω				

Άσκηση 4

Να αναγνωρίσετε τη σημασία της προστακτικής στις παρακάτω προτάσεις:

1. Τοῖς νόμοις πείθου.
2. Μηδεῖς ὑμῶν ἀποκρινέσθω.
3. Τοὺς ζυγούς λύσατε.
4. Ἀκούετε τῶν μαρτύρων, ὦ δικασταί.
5. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω.
6. Ἔστε ἐγκρατεῖς καὶ μηδὲν ἄγαν πράττετε.

Άσκηση 5

Να γραφτούν οι τύποι της προστακτικής στον άλλο αριθμό:

Ρηματικοί τύποι	Ο άλλος αριθμός	Ρηματικοί τύποι	Ο άλλος αριθμός
κλειῖε	κλ_____	κλειψάτω	κλειψ_____
κλητευόντων	κλητευ_____	γράφε	γράφ_____
κόλασον	κολ_____	κτίσατε	κτίσ_____
κρυψάτω	κρυψ_____	κροῦσον	κρούσ_____
κλητευέτω	κλητευέτ_____	κυριευέτωσαν	κυριευ_____

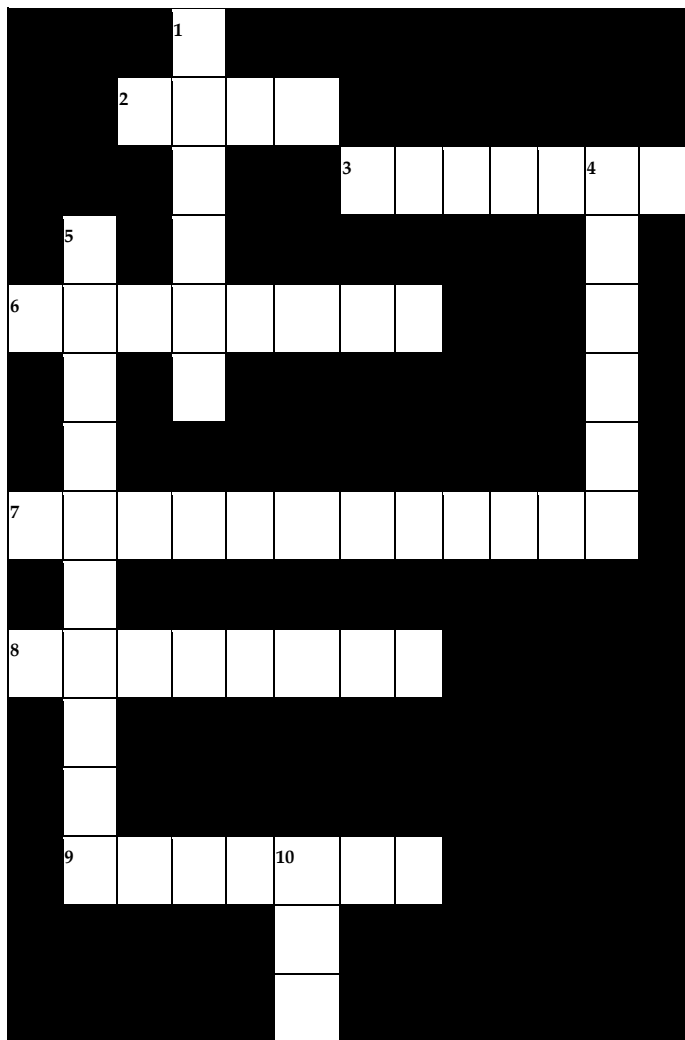
Άσκηση 6

Να γραφτούν οι τύποι της προστακτικής από τον ενεστώτα στον αόριστο και τ' αντίστροφο:

Ρηματικοί τύποι	Ο άλλος χρόνος	Ρηματικοί τύποι	Ο άλλος χρόνος
μεταβίβαζε	μεταβίβα_____	βλάψατε	βλά_____
δειπνισάντων	δειπνι_____	κατάγραφε	κατάγρα_____
θερίσατε	θερί_____	θῦε	θῦ_____

κρυψάτω	κρυ_____	γυμνάζετε	γυμνά_____
διάλεγε	διάλε_____	δοκimasάτωσαν	δοκιμα_____

Άσκηση 7

Οριζόντια	
2.	ΣΥΡΩ, β' εν. ενεστώτα
3.	ΔΙΩΚΩ, β' πληθ. ενεστώτα
6.	ΠΡΑΤΤΩ, β' πληθ. ενεστώτα
7.	ΜΑΝΘΑΝΩ, γ' πληθ. ενεστώτα
8.	ΧΩΡΙΖΩ, γ' εν. ενεστώτα
9.	ΝΕΥΩ, β' πληθ. αορίστου

Κάθετα	
1.	ΛΥΩ, γ' εν. αορίστου
4.	ΤΡΙΒΩ, β' εν. αορίστου
5.	ΓΡΑΦΩ, γ' πληθ. αορίστου
10.	ΑΓΩ, β' εν. ενεστώτα

Άσκηση 8

Έλεγε αν ο δοσμένος τύπος συμφωνεί με τον χαρακτηρισμό· αν δε συμφωνεί, γράψε τον σωστό τύπο:

- φράζε, β' ενικό ενεστώτα του ρ. φράζω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
- πλασάντων, γ' πληθυντικό αόριστου του ρ. πλάθω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
- κηρύξατε, β' πληθυντικό αόριστου του ρ. κηρύττω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
- αλείφετε, β' πληθυντικό ενεστώτα του ρ. αλείφω

α) Σωστό, β) Λάθος _____

5. **θυσάντων**, γ' πληθυντικό αορίστου του ρ. θύω

α) Σωστό, β) Λάθος _____

6. **κρυψάτω**, γ' πληθυντικό ενεστώτα του ρ. κρύβω

α) Σωστό, β) Λάθος _____

7. **κυπτόντων**, γ' ενικό ενεστώτα του ρ. κύπτω

α) Σωστό, β) Λάθος _____

8. **δρέψον**, γ' ενικό ενεστώτα του ρ. δρέπω

α) Σωστό, β) Λάθος _____

9. **σπεύδετε**, β' ενικό ενεστώτα του ρ. σπεύδω

α) Σωστό, β) Λάθος _____

10. **καταλύσατε**, γ' ενικό ενεστώτα του ρ. καταλύω

α) Σωστό, β) Λάθος _____

Άσκηση 9

Κύκλωσε τη σωστή απάντηση:

1. Πάντας τοὺς ληστὰς οἱ ἄρχοντες _____ (φονεύω)

α) πεφονευκότες ἔστωσαν, β) πεφονευκότες ἔστε

2. Ὡ παῖδες, _____ (ἀκούω) τὰς συμβουλὰς τοῦ πατρός.

α) ἀκηκοότες ἔστε, β) ἀκηκοότες ἔστωσαν

3. Οἱ στρατιῶται _____ (ρίπτω) τοὺς τῶν Ἀργείων νεκροὺς ἀτάφους.

α) ἔρριφότες ἔστωσαν, β) ἔρριφώς ἔστω

4. Οἱ διδάσκαλοι ἄσμενοι _____ (διδάσκω) τοὺς νέους.

α) δεδιδαχότες ἔστωσαν, β) δεδιδαχότες ἔστε

5. _____ (θεραπεύω) σε, ὁ κοινὸς ἰατρός, χρόνος.

α) τεθεραπευκὼς ἔστω, β) τεθεραπευκότες ἔστε

6. Τὰ τῶν πέλας δυστυχήματα _____ (σωφρονίζω) τοὺς ἀνθρώπους.

α) σεσωφρονικότα ἔστωσαν, β) σεσωφρονικότες ἔστωσαν

7. Σὺ _____ (θηρεύω) τὰς ἡδονὰς τὰς μετὰ δόξης.

α) τεθηρευκῶς ἴσθι, β) τεθηρευκῶς ἔστω

8. Ὁ στρατηγὸς _____ (ἐπιτάττω) τὰς ἵλας τῶν ἰππέων πυκνάς.

α) ἐπιτεταχῶς ἔστω, β) ἐπιτεταχότες ἔστωσαν

9. Οἱ πολῖται _____ (νομίζω) τοὺς τὰς πολιτείας καταλύοντας ἐχθρούς.

α) νενομικότες ἔστωσαν, β) νενομικυῖαι ἔστωσαν

10. Ὡ μῆτερ, μὴ _____ (πιστεύω) αὐτῷ

α) πεπιστευκυῖα ἴσθι, β) πεπιστευκυῖα ἔστω

Άσκηση 10

Να σχηματίσετε τους τύπους της υποτακτικής:

Ρήματα	Ενεστώτας	Αόριστος	Παρακείμενος
λύει	λυ_____	λυ_____	λελυκώς _____
διώκεις	δίω_____	δίω_____	δεδιωχώς _____
γράφετε	γράφε_____	γρά_____	γεγραφότες _____
πείθουσιν	πειθ_____	πει_____	πεπεικότες _____
βλάπτει	βλαπτ_____	βλα_____	βεβλαφώς _____
διαλύετε	διαλύε_____	διαλύ_____	διαλελυκότες _____

Άσκηση 11

Έλεγξε αν ο δοσμένος τύπος συμφωνεί με τον χαρακτηρισμό· αν δε συμφωνεί, γράψε τον σωστό τύπο:

1. κωλυσάτω: αόριστος του ρ. κωλύω

α) Σωστό, β) Λάθος _____

2. γυμνάζετε: ενεστώτας του ρ. σώζω

α) Σωστό, β) Λάθος _____

3. σεσωκότες ἔστε: παρακείμενος του σώζω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
4. νενομικότες ἔστων: παρακείμενος του ρ. νομίζω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
5. κολάσατε: αόριστος του ρ. κολάζω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
6. πεπραχώς ἔστω: ενεστώτας του ρ. πράττω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
7. νομιζόντων: αόριστος του ρ. νομίζω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
8. θαυμασάντων: ενεστώτας του ρ. θαυμάζω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
9. ὑπόμενε: αόριστος του ρ. ὑπομένω
α) Σωστό, β) Λάθος _____
10. διαγραφέτω: παρακείμενος του ρ. διαγράφω
α) Σωστό, β) Λάθος _____

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

Άσκηση 1

Να μεταφερθούν οι ρηματικοί τύποι στον άλλο αριθμό:

οι ρηματικοί τύποι	στον άλλο αριθμό	οι ρηματικοί τύποι	στον άλλο αριθμό
σπείσασθε		γίγνου	
φυλαξάσθων		διάπραξαι	
τέταξο		ἐγκεκάλυψο	
ἤθροίσθωσαν		ἐκπληττέσθω	
πεπολίτευσθε		πεπράχθων	

Άσκηση 2

(συμπλήρωση χαρακτήρων στα αφωνόληκτα):

ουρανικόληκτα	χειλικόληκτα	οδοντικόληκτα
--	--	--
τέτα____ο	κεκάλυ____ο	πέπει____ο
τετά____θω	κεκαλύ____θω	πεπεί____θω
--	--	--
τέτα____θε	κεκάλυ____θε	πέπει____θε
τετά____θων	κεκαλύ____θων	πεπεί____θων

Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τα κενά στην προστακτική μέσης φωνής των βαρύτονων ρημάτων:

01. παῦ_____ (παύομαι, β' ενικό αορίστου) πρὶν ὀργῆς κάμὲ μεστῶσαι λέγων
02. κεί_____ (κεῖμαι, γ' ενικό ενεστώτα) δὲ νῦν ταῦτα τῷ λόγῳ;
03. Ἀλλά, ὦ ἀγαθέ, ἐμοὶ πείθ_____ (πείθομαι, β' ενικό ενεστώτα)
04. Τοιοῦτος γίγν_____ (γίγνομαι, β' ενικό ενεστώτα), περὶ τοὺς γονεῖς.
05. Πάντες οἱ λησταὶ πεφονεύ_____ (φονεύομαι, γ' πληθ. παρακειμένου)
06. ἀλλὰ τοὺς ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν ἀναλογί_____ (ἀναλογίζομαι, β' πληθ. αορίστου)
07. εἰ δὲ μή, σκε_____ (σκέπτομαι, γ' πληθ. αορίστου) Εὐθυκράτη καὶ Λασθένη
08. ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφ_____ (γράφομαι, γ' ενικό ενεστώτα)
09. πείθε_____ (πείθομαι, β' πληθ. ενεστώτα) τοῖς τῶν γερόντων λόγοις.
10. Μὴ οἷ_____ (οἶομαι, β' ενικό ενεστώτα) τὰ ὅπλα παραδώσειν βασιλεῖ.

Άσκηση 4

Έλεγξε την ορθότητα των απαντήσεων. Αν διαφωνείς, γράψε τη δική σου απάντηση:
Σωστό -Λάθος

ἀναπαύου > β' ενικό ενεστώτα του ρ. ἀναπαύομαι _____

ἐργασάσθων > γ' πληθ. αορίστου του ρ. ἐργάζομαι _____

φειδέσθω, γ' ενικό ενεστώτα του ρ. φείδομαι _____

εὐξάσθων > γ' πληθ. αορίστου του ρ. εὖχομαι _____

φερέσθωσαν, γ' πληθ. ενεστώτα του ρ. φέρομαι _____

ἄθροιζέσθω > γ' ενικό αορίστου του ρ. ἄθροίζομαι

κεκάλυφθε > β' πληθ. ενεστώτα του ρ. καλύπτομαι

τρεψάσθων > β' ενικό ενεστώτα του ρ. τρέπομαι

φείδου > γ' ενικό ενεστώτα του ρ. φείδομαι

λυσάσθω > γ' πληθ. αορίστου του ρ. λύομαι
